

Научно истраживање

Изградња разумијевања и поштовања религијске и друштвене различитости

Саопштење за медије

29. новембар 2013.

Већина грађана у БиХ подржава процес помирења и изградње повјерења

Ова студија истражује ставове према помирењу и изградњи повјерења у Босни и Херцеговини. Испитивање је обухватило испитанике из 13 градова широм државе: Сарајево, Мостар, Бања Лука, Столац, Јајце, Тузла, Сребреница, Ливно, Бијељина, Брчко, Требиње, Бихаћ и Теслић. У босанскохерцеговачкој јавности посљедњих мјесеци јавне расправе и медијско праћење догађаја резултовале су порастом подјела у политичком и јавном животу. Посебно због тога што се у резултатима нашег истраживања јавља и другачија перспектива, студија Универзитета у Единбургу и ЦЕИР-а објављује прве резултате истраживања у овом документу.

Испитивање је проведено у мају 2013. године, и са 2606 обрађених упитника ово истраживање, које повезује ставове о помирењу са социјалним поријеклом, је међу највећим друштвеним истраживањима направљеним послје недавног рата – и свакако пројектовано да у највећој мјери обухвати различит обим локалитета и региона. Истраживање потврђује недвосмислену подршку за обиман процес помирења која је идентификована у претходном пилот истраживању из 2012. године, које је обухватило 616 одговора из избалансираног узорка конститутивних народа у Сарајеву, Мостару, Бања Луци и Бугојну. Када потпунији резултати овог другог истраживања буду објављени у децембру 2013. године, представљаће најснажнији документ који је до данас доступан за процјену ставова према процесу помирења у Босни и Херцеговини.

Међу најважнијим резултатима истраживања налазе се и ови подаци:

- 77% испитаника наводи како вјерује да је процес помирења, који би био осмишљен и који би се заснивао на повјерењу и искрености у БиХ, важан.
- Наставници и лица које представљају све и/или ниједну националну групу посебно имају највиши процијењени потенцијал у процесу помирења (72% односно 76,8% испитаника их је сматрало или важним или веома важним за овај процес).
- Иако су испитаници били знатно мање склони потенцијалној улози коју би у процесу помирења могли имати политичари (51,9% их сматра важним), велика већина снажно подржава процес у коме се политичари озбиљно баве мишљењем обичних људи (76,8%).
- Подршка за активности које промовишу разумијевање и поштовање различитости је велика (77,8%).
- Објављивањем потпуних резултата студије биће видљиво да ови подаци одражавају јавно мнијење широм земље, са незнатним варијацијама по градовима.

Трошење средстава из јавних буџета на активности које доприносе изградњи разумијевања међу народима и грађанима, посебно међу младима и дјецом школског узраста, имају велику подршку јавности.

Подржавате ли предлог да се јавни приходи троше на: (у %)

Ови резултати су подсјетник да већина становништва широм Босне и Херцеговине – из свих конститутивних народа и изван њих, од најрелигиознијих до оних који уопште нису религиозни, свих узраста и професија – схватају потребу за помирењем веома озбиљно. Многи појединци из овог разноликог узорка су разочарани резултатом политичких елита. Већина њих тврди да је економски раст тренутно важнији од друштвених или политичких промјена. Међутим, такође вјерују да је процес помирења на нивоу цијеле државе довољно важан да је вриједан труда, те вјерују да је важно укључити широку лепезу учесника како би овај процес могао бити успјешан.

Када је узорак у питању, истраживачи у овом пројекту посматрали су разлике које се појављују у односу на географски положај, религијску или нерелигијску идентификацију, род, нацију, економски положај, ратно искуство, старост, образовање и нарочито важно – перцепцију о томе припадају ли „већини“ или „мањини“ у своме окружењу. Међутим, у оба споменута истраживања узорак није примарно одређен према националном или религијском идентитету, ни према разликама у поријеклу. Сви испитаници, без обзира припадају ли некоме од конститутивних народа или не, имају упоредив обим одговора на питања о приоритетима помирења, а оно на шта ово истраживање указује су донекле различите тенденције међу различитим дијеловима популације и на различитим локацијама. Истраживање је показало да сиромашнији грађани нису негативнији према активностима помирења него богатији, нити је случај да су мање образовани испитаници негативнији од оних са вишим степеном образовања.

Такође је евидентно да се не може поуздано претпоставити да су грађани у мањим, релативно једнонационалним срединама мање отворени за сарадњу него грађани у већим градовима са традиционално мијешаном популацијом.

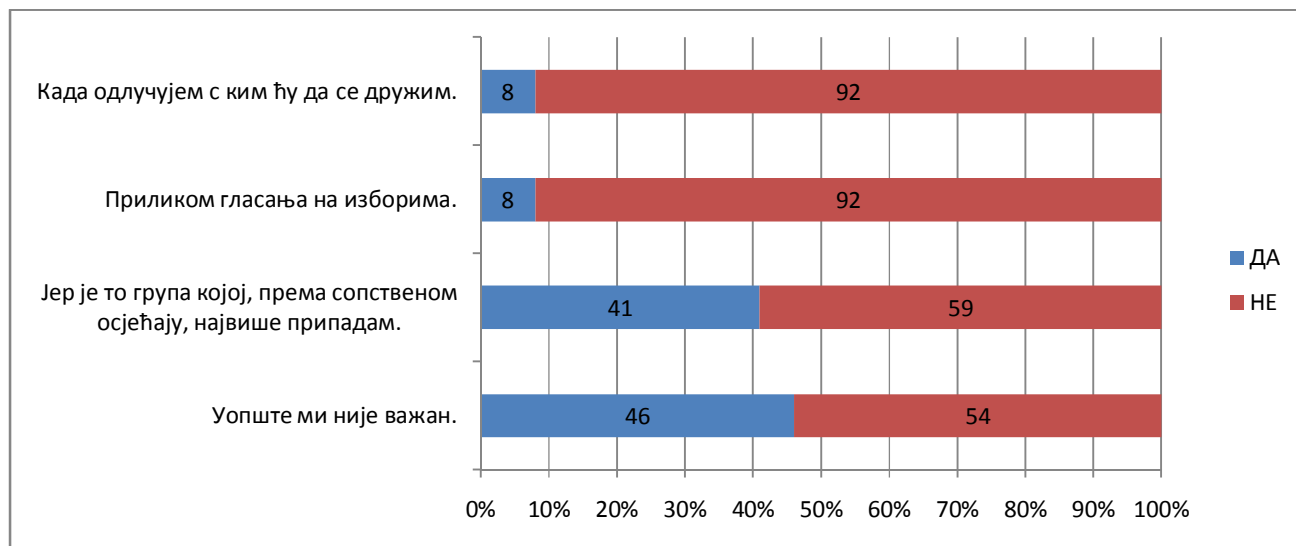
- Ово истраживање потврђује изузетно снажну подршку помирењу међу религиозним испитаницима, коју је показало и пилот истраживање. Студија је, такође, могла идентификовати начине на које испитаници који себе описују као нерелигиозне испољавају снажну посвећеност активностима у циљу помирења, посебно онима које промовишу грађанско разумијевање.
- Истраживање такође, као и претходно, потврђује изузетно снажну подршку активностима помирења међу бившим војницима – ратним ветеранима.
- Пензионери су се показали као један од најјачих извора подршке за активности помирења кроз ово истраживање.
- Истраживање такође показује одређене ставове према помирењу који, иако нису генерално позитивни, сугеришу групе са одређеним степеном скептицизма или оних који осјећају недостатак јаке посвећености потреби за помирењем.
- Истраживање показује да се промјена друштва посматра као мање хитна потреба у односу на економску или политичку промјену.
- Док многи испитаници указују на то да би њихов град требао да штити права мањина или меморијалних мјеста, број оних који сматрају да постоји потреба за процесом помирења на локалном нивоу је знатно мањи од броја оних који сматрају да је важно помирење на нивоу Босне и Херцеговине.
- Потпунији резултати истраживања ће показати да су мишљења о важности процеса помирења у неким градовима неупитна, док су на другим мјестима са мање увјерења. Ово истраживање указује на тенденцију да испитаници са вишим приходима имају у принципу позитивнији став о помирењу, али и на то да су стабилна очекивања у вези са пословним

перспективама јаче повезана са позитивним ставовима о помирењу. Једна од најпозитивнијих група испитаника су пензионери са релативно малим примањима.

Истраживање је било осмишљено тако да се испитаници сами изјасне о свом националном и религијском или нерелигијском идентитету, те да кажу колики значај придају властитим идентитетима у свом животу.

- Огромна већина испитаника (92,7%) идентификовала се као припадник или припадница једнога од три конститутивна народа.
- Приближно 8% испитаника је назначило да национални идентитет узимају у обзир када доносе одлуке о пријатељствима и о свом приватном животу. Процент испитаника који су одабрали да свој идентитет опишу као неприпадање ниједном од три конститутивна народа, односно који се идентификују као националне мањине или који нису хтјели да одговоре, био је релативно мали: 7,3%. Ове групе нису ни изразито религијозне нити изразито нерелигијозне.

Осјећај националне припадности ми је важан: (у %)

Једно истраживање само по себи није поуздан алат за откривање фактора који имају највише утицаја на јавне ставове о помирењу: предмет садржи комплексан обим тема, и зато је тешко генерализовати о перспективама које се тичу ове теме, чак и у оквиру једног дијела популације, а камоли објаснити најевидентније корелације између ставова и поријекла. У сваком случају, истраживање које подрива уобичајене претпоставке о јавном мнијењу може помоћи да се брже промијени јавно разумијевање. Ово истраживање је услиједило последице консултација са широм јавношћу и на темељу релевантних повратних информација које је истраживачки тим добио последице првог истраживања. Питања у анкети су формулисана и преформулисана у циљу разумијевања различитих интерпретација ставова јавности до којих се дошло у консултативним пробама. Нова фаза јавних интерпретативних дискусија широм Босне и Херцеговине започела последице објављивања следећег, комплетнијег извјештаја са резултатима овог истраживања, које је планирано за децембар 2013.

Ово објављивање првих резултата служи и као снажно подсећање на два проблема:

- јавне дискусије лако одузму енергију јавном критичком отпору према политикама подјеле, што је јасно примјењено у нашој студији,
- у тој дискусији лако је примјетити одјек тврдњи о страховима странака које представљају или оспоравају интересе конститутивних народа, а много је теже препознати представљање националних напора, са великом подршком јавности, који би били усмјерени на изградњу разумијевања, на разговор о прошлости и стварање широког јавног основа за повјерење и разговор међу подијељеном популацијом у држави.

Ово је друго истраживање из студије Универзитета у Единбургу и ЦЕИР-а о ставовима о религији и помирењу у Босни и Херцеговини. Резултате првог истраживања можете погледати овдје: <http://relwar.files.wordpress.com/2012/10/edinburg-srbweb2.pdf>

Аутори:

Џорџ Вилкс, Универзитет у Единбургу

Ана Зогова, Универзитет у Београду

Горазд Андрејч, Универзитет у Кембриџу

Зорица Кубурић, Универзитет у Новом Саду

Марко-Антонио Бркић, Свеучилиште/Универзитет "Херцеговина" у Мостару

Мухамед Јусић, Центар за напредне студије у Сарајеву

Златиборка Попов-Момчиновић, Универзитет у Источном Сарајеву

Давор Марко, Универзитет у Београду